

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

„Implementacje strategii” zmiany

pod redakcją Anny Jach

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

„Implementacje strategii” zmiany

ROSJA

Wczoraj, dziś i jutro

Polityka – Kultura – Gospodarka – Religia

Pod redakcją Joachima Dieca, Anny Jach i Michała Kuryłowicza

Tom 21

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

„Implementacje strategii” zmiany

pod redakcją Anny Jach

Kraków

Copyright by individual authors, 2017

Recenzent
prof. dr hab. Andrzej Czajowski

Redakcja
Joanna Hańczkiewicz

Projekt okładki
Dorota Furas

ISBN 978-83-7638-902-8

DOI: <https://doi.org/10.12797/9788376389028>

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych
i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

KSIEGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel./faks: 12 431 27 43, 12 421 13 87
e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:
www.akademicka.pl

Pamięci Profesora Andrzeja Chodubskiego poświęcam

Anna Jach

Kraków 2017

Spis treści

Rozdział 1

Anna Jach

Proces „implementacji strategii” rewolucji – koncepcje, metody, doświadczenia	9
--	---

Rozdział 2

Karolina Maćko

Proletariaccy jakobini – rewolucja francuska i przewrót październikowy w perspektywie porównawczej. Ideały Wielkiej Rewolucji 100 lat później	31
---	----

Rozdział 3

Sebastian Torlop

Geopolityczne znaczenie Syberii w perspektywie globalnego ocieplenia	45
---	----

Rozdział 4

Witalii Kariev

Autonomiczno-federacyjne koncepcje Wołodymyra Wynnyczunki w kontekście polityki jego rządu wobec Rządu Tymczasowego	59
---	----

Rozdział 5

Dymitr Romanowski

Historia, polityka a zbawienie	71
--------------------------------------	----

Rozdział 6

Aleksandr Sungurow

Rosyjskie i radzieckie tradycje udziału przedstawicieli środowiska akademickiego w polityce: Władimir Wiernadski, Andriej Sacharow i inni	81
---	----

Rozdział 7

Kinga Osierda

- Współczesne *Беспризорные дети* – przedstawienie
 problemu samotności wśród rosyjskich dzieci 91

Rozdział 8

Katarzyna Duda

- Niewolnicy wolności (Swietłana Aleksijewicz, *Czasy
 secondhand. Koniec czerwonego człowieka*) 101

Rozdział 9

Elżbieta Żak

- Karnawał rewolucji (Olga Sławnikowa, 2017) 113

Rozdział 10

Michał Kuryłowicz

- Rewolucja oraz dzieje ZSRR w perspektywie rosyjskiej
 edukacji historycznej 125

Rozdział 11

Roman Sawienkow

- Rewolucja z 1917 roku w procesach politycznych
 współczesnej Rosji 137

Rozdział 12

Irina Orłowa

- Tworzenie mechanizmów samoregulacji i kształtowanie
 systemu demokracji we współczesnej Rosji 145

Rozdział 13

Anna Jach

- Pieriestrojka* – reformowanie spuścizny rewolucji 157

Rozdział 14

Rafał Lisiakiewicz

- Model gospodarczy Rosji Putina a spuścizna
 potransformacyjna. 189

Rozdział 15

Anna Jach

- „Implementacje strategii” zmiany. Próba bilansu 205

- Bibliografia 217

- Noty o autorach 231

KINGA OSIERDA <https://orcid.org/0000-0002-7490-6484>
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Rozdział 7

Współczesne *Безпризорные дети* – przedstawienie problemu samotności wśród rosyjskich dzieci

Bez wątpienia spuścizną Związku Radzieckiego był i poniekąd nadal jest problem biedy i bezdomności dotyczący rosyjskie społeczeństwo. W czasach nam współczesnych problem ten przyjął jednak szczególną formę. „Bezprizorność”, bo tak określa się to zjawisko społeczne, zaczęła być najbardziej widoczna na terenie dzisiejszej Rosji zaraz po rewolucji październikowej.

Celem pracy jest ukazanie trzech fal dziecięcej bezdomności w Rosji. Pierwsza z nich była wynikiem terroru i wojny domowej po przewrocie październikowym w 1917 roku, druga – II wojny światowej, trzecia – rozpadu ZSRR. Praca skupia się przede wszystkim na zobrazowaniu ostatniej fali dziecięcej samowoli, którą spowodowały m.in. zmiany społeczno-polityczne, rozpad rodzin, alkoholizm, jak również hołdowanie niektórym trendom kultury masowej. Określenie *безпризорный* współcześnie można odnieść nie tylko do sierot, lecz także do pozbawionych rodzicielskiej uwagi najmłodszych obywateli Federacji Rosyjskiej, co niekoniecznie wiąże się z dosłownie rozumianą bezdomnością.

Samo słowo *bezprizornyj* oznacza „pozbawiony opieki”, bowiem *prizor* to po polsku opieka, nadzór. Analizowane określenie na samym początku odnosiło się nie tylko do najmłodszych mieszkańców Związku Radzieckiego. Nazywano tak zbiegów, przestępców, uciekinierów i bezdomnych (Zaprutko-Janicka, 2014). Rosyjska encyklopedia definiuje bezprizorność poprzez wyliczenie kilku charakterystycznych dla tego zjawiska cech. Mowa o ludziach niemających stałego miejsca zamieszkania, nieutrzymujących relacji czy też więzi z rodzicami, a także wykluczonych społecznie (*Беспризорность...*). Określeniem tym zaczęto się posługiwać w XX wieku (Kadykało, 2014, s. 300).

Istnieje kilka czynników, które spowodowały rozwój bezdomności nie tylko na terenie dzisiejszej Rosji, lecz także na obszarze całego byłego Związku Radzieckiego. Pierwszym z nich jest rozległe i zróżnicowanie terytorium („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 15). Drugi czynnik stanowią zjawiska kulturowe i podejście do wychowania dzieci. W czasach radzieckich odpowiedzialność za wychowanie dzieci została zdjęta z rodziców na rzecz państwa („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 15). Polityka ta jednak się nie sprawdziła. Przyjęte regulacje prawne, o których mowa dalej, stanowiły niejako zabezpieczenie przed stwierdzeniem, że państwo nie poradziło sobie z postawionym wyzwaniem. Trzecim czynnikiem była działalność Wszechrosyjskiej Komisji Nadzwyczajnej do Walki z Kонтрrewolucją i Sabotażem (CzK), a także Nowa Polityka Ekonomiczna (NEP) – ich skutkiem była śmierć setek tysięcy osób, a w dalszej perspektywie wzrost liczby osieroconych dzieci na terenie ZSRR. Wpływ na problem bezdomności wśród dzieci mają ponadto migracje, urbanizacja wielkich miast, wojna oraz rewolucje (*Беспризорность...*).

Omawiane zjawisko stało się najbardziej widoczne po rewolucji październikowej, a na sile przybrało w latach działalności CzK¹. Tysiące zabitych i zaginionych pozostawiły po sobie całe rodziny i właśnie dzieci, które, skazane same na siebie, głodne, szukając jakiegokolwiek schronienia, trafiały na ulicę. Szacuje się, że w roku 1922 było ok. 7 milionów sierot (Figes, 2009, s. 804). Pozbawione opieki, nadzoru i rodzicielskiej

¹ CzK powstała w 1917, a zakończyła swoją działalność w 1922 roku. Na jej czele stał Polak Feliks Dzierżyński.

miłości, by przetrwać, trudniły się rozbojami, żebractwem, handlem narkotykami, a także prostytutką (Figes, 2009, s. 805-806)².

„(...) w państwie sowieckim nie powinno być nieszczęśliwych dzieci ani takich, które są pozbawione opieki” („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 15) – słowa Lenina wypowiedziane niedługo po rewolucji październikowej są dowodem na to, że władze zdawały sobie sprawę z problemu dziecięcej bezdomności. Pomimo wielu reform, takich jak organizowanie pracy dla młodzieży, na jednym z posiedzeń Sownarkomu 1 czerwca 1935 roku stwierdzono, że podjęte działania są niewystarczające, ponieważ tysiące młodych nadal pozostają bez opieki („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 14). Wydano także rozporządzenie, które miało zapobiegać narastaniu owego zjawiska; ujęto w nim m.in. takie elementy, jak: odpowiedzialność miejskich i wiejskich przewodniczących sowieków za zwalczanie bezdomności, objęcie sierot opieką, pomoc doraźna oferowana przez kołchozy dzieciom w potrzebie czy też świadczenia socjalne dla samotnych matek („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 14). W ramach walki z ulicznymi przestępcami powołano komitety, które miały zwalczać włóczęgostwo, a także wprowadzono odpowiedzialność prawną rodziców za dzieci, które, żyjąc na ulicach, dopuściły się ulicznych przestępstw („Przegląd Wschodni”, 1935, s. 14). Sytuacja dzieci ulicy poprawiła się głównie za sprawą działalności takich organów, jak Komisja ds. Poprawy Życia Dzieci przy Wszechrosyjskim Centralnym Komitecie Wykonawczym, Komisja Dziecięca czy też Komisariat Ludowej Oświaty (Kadykało, 2014, s. 304-305).

Ważną rolę w walce ze zjawiskiem *besprizorności* odegrał w latach 30. XX wieku Anton Siemionowicz Makarenko, który organizował tzw. komuny dla dzieci ulicy (Zaprutko-Janicka, 2014). Jedną z głównych tez postawionych przez pedagoga było stwierdzenie, że w wychowaniu bezdomnych dzieci należy się kierować identycznymi zasadami jak w stosunku do dzieci żyjących w rodzinie (Kadykało, 2012, s. 116-125). Uważał on, że pracując nad młodzieżą, można ukształtować w niej takie cechy osobowości, które sprawią, że stanie się ona przydatna pań-

² Dziecięce domy publiczne były prowadzone przez kobiety, tzw. ciotuchny. Dziewczęta i chłopcy w zamian za usługi seksualne uzyskiwali w takich miejscach posiłek i dach nad głową (Figes, 2009, s. 805-806).

stwu (Kadykało, 2012, s. 116-124). Istotne kroki poczyniło w tym czasie również państwo. Szereg regulacji prawnych oraz działania polegające na umieszczaniu bezdomnych dzieci w domach dziecka czy też rodzinach zastępczych zaowocowały spadkiem liczby młodych pozostawionych samym sobie. Na terenie Rosji w roku 1927 liczba bezprizornych spadła do 105 tysięcy, a w roku 1928 do ok. 35 tysięcy (Kadykało, 2014, s. 309). Kolejny wzrost tej liczby nastąpił w okresie Wielkiego Głodu (1932-1933). W czasie Wielkiej Czystki do odpowiedzialności karnej pociągano dzieci, które nie ukończyły nawet 12. roku życia – tak państwo radzieckie poradziło sobie z patologicznym zjawiskiem bezprizorności (Kadykało, 2014, s. 310).

Druga fala bezdomności wśród dzieci przypada na okres II wojny światowej i pierwsze lata po jej zakończeniu. Ceną odniesionego przez Związek Radziecki zwycięstwa była plaga osieroconych dzieci – ofiar wielkiej wojny ojczyźnianej. Walka z bezprizornymi miała w tym wypadku charakter wizerunkowy, ponieważ obraz tysięcy włóczących się po ulicach sierot nie pasował do figury Wielkiego Zwycięzcy. W związku z tym władze uregulowały prawnie wszelkie działania mające na celu rozwiązanie problemu: w roku 1942 przyjęto ustawę o zaopatrzeniu zakładów dziecięcych, wydano również rozporządzenie „O zaostrożeniu środków walki z dziecięcą bezprizornością, beznadzorowością i chuli-gaństwem” (Kadykało, 2012, s. 350). Szacuje się, że w latach 1943-1946 w ZSRR było około miliona sierot pozbawionych dachu nad głową (Kadykało, 2012, s. 351).

Czas bezpośrednio po rozpadzie ZSRR diagnozuje się jako trzecią falę *беспризорности*. Przyczyn tego zjawiska należy doszukiwać się w zmianach społecznych wywołanych przez transformację systemową. Znamienne dla tamtych czasów były: dysfunkcja rodziny, ubóstwo, deficyt wartości moralnych, brak wzorców wychowawczych, konflikty społeczne, bezrobocie i wiele innych (Kadykało, 2012, s. 315-316). W roku 1996 liczbę bezprizornych dzieci oceniano na ponad 113 tysięcy, rok później zaobserwowano spadek do 105 tysięcy, a już w 1998 roku ponowny wzrost do 111 tysięcy (*Усыновление в России...*, 2015). Biuro prokuratora generalnego w Rosji podaje, że bezdomnych dzieci w roku 2010 było około 2,17%, jednakże warto zaznaczyć, że dokładna ich liczba jest trudna do zweryfikowania i można spotkać się z szacowaniami

dochodzącymi nawet do miliona, co prezentują dane zebrane na przestrzeni lat przez Rosyjskie Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz szereg organizacji pozarządowych (Khvostunova, 2012).

W 2003 Center for Demography and Human Ecology of the Institute of Economic Forecasting przeprowadził badania, na podstawie których wyróżnił trzy wyznaczniki kolejnej fali bezdomności wśród rosyjskich dzieci; były to: problemy alkoholowe obojga rodziców (40,5% ankietowanych dzieci udzieliło takiej odpowiedzi), brak przynajmniej jednego z rodziców oraz przemoc domowa (Khvostunova, 2012). W reportażu z cyklu „Szerokie tory” autorstwa Barbary Włodarczyk – *Jeden dzień z życia bezdomnego chłopca w Moskwie* – bardzo dobrze zobrazowano ten problem. Dwunastoletni Wasja, bohater reportażu, jest ofiarą zmian systemowych po rozpadzie ZSRR. W nagraniu wspomina się o ustawie z 1999 roku, która zakłada, że izby dziecka mogą przyjmować jedynie małoletnich przestępców, a nie samych nieletnich bezdomnych. Przytułki, które oferują schronienie małoletnim, kojarzą się im z niewolą i ograniczeniem swobody, głównie ze względu na panujące tam restrykcje. Mowa m.in. o zakazie spożywania alkoholu czy stosowania narkotyków. W reportażu poruszono ważną kwestię ograniczenia świadczeń socjalnych, które doprowadziło do zubożenia społeczeństwa oraz wywołało problem z meldunkiem bezprizornych. „Dzisiaj te dzieci są nikomu niepotrzebne, bo zostały wykreślone ze spisu osób, którym państwo udziela pomoc” (Włodarczyk, reż., 2000). Brak meldunku powoduje, że bezdomne dzieci stają się bezimienne, niewidzialne i zapomniane. W 2010 roku pojawiły się niepokojące sygnały – liczba bezdomnych dzieci w Rosji osiągnęła poziom z czasów wojny (Khvostunova, 2012)³.

Można stwierdzić, że współcześnie mamy do czynienia z kontynuacją trzeciej fali *беспризорности*, jednak jej przyczyny i charakter są nieco inne. Koczujące na dworcach, trudniące się prostytutką i kradziejami, pozbawione opieki, starają się przeżyć. Na ulice trafiają jako naj-

³ Według Rosyjskiej Komisji ds. Socjalnych i Polityki Demograficznej (Public Chamber's Commission on Social Issues and Demographic Policy) co roku około 120 tysięcy sierot znika, codziennie około 220 dzieci jest odbieranych rodzicom (Khvostunova, 2012).

młodsze ofiary zmian polityczno-społecznych, alkoholizmu i rozpadu rodzin. Jednak w XXI wieku pojawił się jeszcze jeden czynnik, który sprawił, że dla wielu młodych Rosjan ulica stała się domem i miejscem, gdzie czują się wolni – kultura masowa. Mowa tutaj nie tylko o telewizji, ale głównie o wirtualnym świecie mediów społecznościowych. Młodzież poszukuje w Internecie odskoczni od trosk dnia codziennego i bardzo często znajduje tam oparcie, którego nie ma w rodzicach. Uciekając od alkoholizmu rodziców, braku zrozumienia, poczucia samotności i odrzucenia, znajduje pomoc w arealnym świecie. Bezprizorność to już nie tylko dosłownie bezdomność, lecz także samotność, sztuka przetrwania, sposób życia.

Z omawianym zjawiskiem społecznym wiążą się takie patologie, jak dziecięca prostytutka, choroby zakaźne (HIV, AIDS), a także fala samobójstw. Prostytucja wśród bezdomnych dzieci jest dość powszechnym zjawiskiem związanym z koniecznością zarobienia pieniędzy. Najczęściej ofiarami tego procederu padają właśnie bezprizorni – bez względu na wiek (Chelala, 2007). Sprawa z wykorzystywaniem takich dzieci jest o tyle prosta dla grup przestępczych, że ofiary, świadcząc usługi seksualne czy też występując w filmach pornograficznych, w zamian oczekują jedynie minimalnego wynagrodzenia, podczas gdy sutenerzy zarabiają na nich dużo więcej (Chelala, 2007). Szacuje się, że około 50% światowej pornografii dziecięcej pochodzi właśnie z Rosji (Chelala, 2007). W samej Moskwie ok. 80% osób trudniących się prostytutką to niepełnoletni⁴. Kolejnym ogromnym problemem są choroby zakaźne. Z danych Federalnego Centrum Badań, Zapobiegania i Kontroli AIDS wynika, że ponad milion mieszkańców Rosji cierpi na tę chorobę (*В России зафиксировали...*, 2016). Dzieci zarażają się przede wszystkim drogą dożylną oraz płciową.

Warto jednak skupić się na jednym z najbardziej palących problemów dotyczących rosyjskie dzieci, zarówno te, które wybrały życie na ulicy, jak i te, którym pozornie niczego nie brakuje. Mowa o ogromnej

⁴ Należy zwrócić uwagę, że odnosi się to do wszystkich osób, które zarabiają w ten sposób, a nie wyłącznie do bezprizornych. Ogólna liczba bezdomnych,prostituujących się dzieci sama w sobie jest trudna do oszacowania, gdyż nieznana jest dokładna liczba bezprizornych (ECPAT, b.d.).

liczbie młodych samobójców. Z danych zebranych przez Światową Organizację Zdrowia w 2010 roku wynika, że do największej liczby samobójstw dochodzi w Rosji (*WHO i UNICEF...*, 2010). Zatrważający jest fakt, że nieletnich samobójców w Rosji jest cztery razy więcej niż w innych krajach europejskich (*WHO i UNICEF...*, 2010). Również z raportu WHO z 2014 roku wynika, że Federacja Rosyjska znajduje się w grupie państw z największym wskaźnikiem popełnianych samobójstw (World Health Organization, 2014). Z omawianego raportu wynika także, że najwięcej samobójstw przypada na osoby młode, pomiędzy 15. a 29. rokiem życia (World Health Organization, 2014).

Od 2016 roku w Rosji obserwuje się również ogromny, negatywny wpływ mediów społecznościowych na młodzież. Mowa tutaj o „grupach śmierci”, bardzo popularnych na rosyjskim odpowiedniku Facebooka – Vkontakcie. Osoby zakładające owe grupy wykorzystują przede wszystkim słabość psychiczną młodych, odwołują się do ich wewnętrznych problemów, okazują chwilowe zrozumienie i czasowe wsparcie w celu późniejszego nakłonienia ich do odebrania sobie życia. Ofiarami takich grup są przede wszystkim pozbawione uwagi, opieki i troski młode osoby borykające się z alkoholizmem rodziców, osieroceniem, uzależnieniami czy z problemem braku akceptacji społecznej. Zjawisko to stało się na tyle groźne, że w jego zwalczanie zaangażowały się rosyjskie władze (Bershidsky, 2017).

Popularna w Rosji gra *Blue Whale* zabiła już co najmniej 130 niewinnych istot (Litvinova, 2016). Najczęściej ofiarami omawianego procederu padają dzieci pomiędzy 10. a 15. rokiem życia (Bereshidsky, 2017). Co więcej, liczba samobójstw popełnianych przez młodzież w Rosji wzrosła prawie dwukrotnie w 2016 roku w porównaniu z rokiem 2015⁵. Powszechnie uważa się, że dzieci, które targnęły się na swoje życie, pochodziły z dobrze sytuowanych rodzin. Ta opinia nie jest jednak adekwatna do całej sytuacji. Twórcy grup wykorzystują przede wszystkim słabość i osamotnienie swoich ofiar. Docierają do nich, okazując pozorne wsparcie, a dalej, uświadamiając im ich słabości, namawiają do samobójstwa. Cały proceder przypomina swego rodzaju rytuał. Członkowie

⁵ W 2015 roku liczba samobójstw wśród młodych wyniosła według szacunków 461, podczas gdy rok później – 720 (Bershidsky, 2017).

grup śmierci mają bowiem do wykonania 50 różnych zadań, z których ostatnim jest samobójstwo (Filipiak, 2017). Warto byłoby zadać pytanie: co sprawia, że nastolatki są tak podatni na wpływ mediów społecznościowych? Odpowiedzi można udzielić kilka, jednak żadna z nich z pewnością nie będzie do końca właściwa, ponieważ każdy boryka się z własnymi, pozornie niezrozumiałymi dla świata problemami. Niewątpliwie jednak wpływ na osłabienie kondycji psychicznej rosyjskiej młodzieży mają pogłębiający się kryzys gospodarczy, alkoholizm rodziców, który dotyka nie tylko osoby z marginesu społecznego, oraz brak podejścia do wychowania dzieci, będący niewątpliwie spuścizną czasów Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, kiedy obowiązek wychowania dzieci spoczywał na państwie.

Problem bezdomności i samotności dotyczący rosyjskich nastolatków jest bezpośrednio związany z postępującą biedą i degradacją rosyjskiego społeczeństwa. Niewidzialni, bo tak nazywa się te osoby, są skazani przede wszystkim na siebie. Na terenie Federacji Rosyjskiej działa kilka organizacji dobroczynnych, które wspierają dzieci w potrzebie. Mowa o takich organizacjach, jak: Fundacja Hanny Polak, reżyserki dwóch filmów dokumentalnych o życiu rosyjskich dzieci ulicy⁶, Stowarzyszenie Memoriał, zajmujące się m.in. prawami człowieka na terenie całego byłego ZSRR, Cerkiew prawosławna, która świadczy pomoc m.in. w zakresie dożywiania bezprizornych.

Problem bezprizorności jest o tyle trudny do rozwiązania, że wywołuje go wiele czynników. Rozległe terytorium, które utrudnia wskazanie dokładnej liczby bezdomnych dzieci, ciągłe zmiany społeczno-polityczne, pogłębiający się kryzys i spadek poziomu życia Rosjan – całość wpływa na występowanie w pozornie normalnych rodzinach takich problemów, jak przemoc czy alkoholizm. Brak zainteresowania rodziców, poczucie osamotnienia i paląca potrzeba zrozumienia powodują, że młodzi ludzie trafiają na ulicę, gdzie, wyswobodzeni z trosk doczesnego świata, zaczynają czuć się wolni. Żyjąc z dnia na dzień, korzystają z tego, co oferuje im świat. Jest też druga strona społecznego medalu. Obok dzieci, które pragną rodzicielskiej miłości, są nastolatki wy-

⁶ Mowa tutaj o dwóch filmach dokumentalnych pt.: *Dzieci z Leningradzkiego* oraz *Nadejdą lepsze czasy*.

chowujący się w domach, w których nie brakuje niczego. Wszystkich łączy jedno – samotność będąca pozostałością po ZSRR, kraju, w którym człowiek był wychowywany przez władzę tak, żeby potem przydać się państwu.

Subject: Бес призорные – an Attempt to Diagnose Homelessness among Russian Children

Undoubtedly, one of the legacies of the Soviet Union has been the problem of poverty affecting the Russian society for years. The problem of homelessness affecting the youngest citizens of the USSR was commonplace and at the same time hidden for years. The work attempts to diagnose the four waves of this phenomenon.

The paper addresses the problem of Russian homelessness affecting the youngest citizens of the former Soviet Union, and the Russian Federation today. Undoubtedly, the first wave of *беспризорность* is the period after the October Revolution. The second wave of homelessness among children is the period after the Second World War, and the time immediately after the breakup of the USSR was diagnosed as the third wave. Today we observe the fourth wave of *беспризорность* affecting Russian children, but its factors and character are somewhat different.

Бес призорные – попытка диагностировать бездомность среди российских детей

Несомненно, Советский Союз оставил наследие, но это наследие ужасающей бедности, которая уже в течение многих лет затрагивает российское общество. Годами скрываемым явлением была проблема беспризорности самых молодых граждан СССР, детей-беспризорников. В статье предпринимается попытка диагностировать четыре волны этого явления.

В статье рассматривается проблема бездомности самых молодых и маленьких граждан бывшего Советского Союза и Российской Федерации. Несомненно, первая волна беспризорности – это период после Октябрьской революции. Вторая волна бездомности среди детей – это, бесспорно, период после Великой Отечественной войны. Третья волна – это время распада СССР. Но уже сегодня наблюдаем четвертую волну беспризорности русских детей, которые снова остались без призора, но ее характер и причины другие, чем в предыдущих случаях.

Rewolucja rosyjska

Spuścizna

„Implementacje strategii” zmiany

Poddając ocenie transponowanie zdobyczy rewolucji do zmieniających się realiów zarówno sfery wewnętrznej, jak i zewnętrznej państwa rosyjskiego, przyznać należy, że wykazują się one niezwykle elastycznością i trwałością. Zjawisko to związane jest z pragmatycznym podejściem do definiowania obszarów implementacji strategii zmiany od samego początku państwowości rosyjskiej jako Rosji Radzieckiej. One bowiem, obok przebudowy ustrojowej i politycznej, pieriestrojki ideologicznej i transformacji gospodarczej, a także przeobrażeń struktury społecznej i przemodelowywania koncepcji polityki zagranicznej, stanowiły i nadal stanowią fundament konstytuujący dzisiejszą rzeczywistość polityczną Federacji Rosyjskiej i narodu rosyjskiego. Ze wszystkimi tego zjawiska konsekwencjami, zarówno tymi pozytywnymi, jak i negatywnymi. Budują one tożsamość kulturową, która wpływa na percepcję świata zewnętrznego, ale także pozwala odnaleźć się w rzeczywistości zachodzących przemian wewnętrznych.

www.akademicka.pl

